

नाकाशे पर्वते शून्ये न च चैत्यद्रुमे तथा । न तु द्वारे-
ऽम्भसाकीर्णे नार्द्रपादस्त्वधावितः । पालाशे शयने नैव
सङ्घटारुहते न च । न दग्धे विद्युता चैव वज्रिष्णुष्टे
जले तथा । न स्वपेत् सन्ध्ययोर्नित्यं न शिवस्थाने कटे ।
एवं स्वपन् नरो नित्यं सुखस्येह परत्र भाक् । व्यत्यये च
भवेद्दुःखी ऋतो नरकमश्रुते” वज्रिष्णुः । सति सूर्ये
शय्या न पातनीया सूर्योदयात् पूर्वसुप्तोत्तरीयेत्याह
ऋषिः “भास्करादृष्टशय्यानि नित्याग्निमल्लिखानि च ।
सूर्यावलोकिदीपानि चक्षुःप्रावेशानि भाजनम् । आसनं
वसनं शय्या जायापत्यं कनकखलुः । आत्मनः शुचि-
रेतानि न परेषां कदाचन” । न कदाचन इत्यनुमतिं
विना अन्यथाऽऽतिथ्यानुपपत्तेः रघुः । व्यासः “शुचौ देशे
विविक्ते तु गोमयेनोपलिप्तके । प्राशुदकप्रवणे चैव
संविशेत्तु सदा बुधः । साङ्ख्यं पूर्णकुम्भाच्च शिरस्थाने
निधापयेत् । वैदिकैर्गार्हपत्यैश्चैव कृत्वा स्वपेत्ततः” ।
भग्नः “स्नग्धे प्राक्शिराः श्येते आयुष्ये दक्षिणाशिराः ।
अयक्शिराः प्रवासते न कदाचिदुदक्शिराः” मार्कण्डेयपुं ।
“प्राक्शिरःशयने विद्यात् धनसायुश्च दक्षिणे । प-
श्चिमे प्रबलं चिन्तां हानिं ऋद्युं तथोत्तरे” तथा “नम-
स्त्वयाव्ययं विष्णुं समाधिस्थः स्वपेत्त्रिभि” मार्कण्डेयपुं ।
“शून्यागारे प्रसूयाने च एकदृष्टे चतुष्कष्टे । महादेव-
भृष्टे चापि शर्कराक्षोद्रपांशुषु । धान्यगोविप्रदेवानां
गरुष्णाञ्च तथोपरि । न चापि भग्नशयने नाशुचौ ना-
शुचिः स्वयम् । नार्द्रवासा न नग्नस्य नोत्तरापरम-
स्तकः । नाकाशे सर्वशून्ये च न च चैत्यद्रुमे तथा” ।
न स्वपेदित्यर्थः आ० त० । “भुक्त्वा च विधिवन्-
मन्त्रैर्द्विजो भुक्त्वाऽवशिष्टकम् । ससुहृद्बान्धवजनः स्वपेत्
शुष्कपदो निशि । नोत्तरामिच्छः स्वप्यात् पश्चिमाभि-
सुखो न च । न चाकाशे न नग्नी वा नाशुचिर्नासने
क्वचित् । न शीर्षायान्तु खड्गायां शून्यागारे न चैव
हि । नापि वंश्ये च पालाशे शयने वा कदाचन”
कौर्मपुं । १८४० “कतपादादिशौचस्य भुक्त्वा सार्यं
ततो गृही । गच्छेत् शय्यां सयन्त्राञ्च अथवा दारु-
निर्मिताम् । शाल्मलस्य कदम्बस्य नीपमन्दारकस्य
च । किंशुकस्य वटस्याथ तथा कुशमयस्य च । आरो-
हणात् भवेत् पापं तस्मात्क्षेपु न च स्वपेत् । प्ररोह-
शय्यां स्वप्ने वा स्वप्ये परमेस्वरि ! । न शुक्रे नापवित्ने
सुप्तं तथे न च भूतले । त्वत्किंवायां तथा वस्ते शय्या-

भावे स्वपेद् गृही । स्वपेत्तु पट्टवस्त्रे च कलङ्की कम्ब-
लेषु च” मत्स्यपुं ४४५० । “श्वासानष्टो ससुप्तानस्तान्
दि१३पात्रे” च दक्षिणे । ततस्तद्विद्युष्णान् १२ वामे
पश्चात् स्वप्यात् यथासुखम् । वासदिशयासनलो नाभे
रुह्योऽग्निं जन्तूनाम् । तस्मात्तु वामपात्रे” शयीत भुक्त
प्रपाकार्थम्” भावप्र० । [तत्रैव ।

शयनीय न० शी-आधारे अनीयर् । शय्यायाम् स्वार्थे क ।
शयनैकादशी स्त्री इत० । आषाढशुक्लैकादश्याम् ।

शयालु त्रि० शी-आलुच् । निद्राशीले अमरः । श्वजगरे,
शुकुरे च पुं हारा० । [द्रायां न० ।

शयित त्रि० शी-कर्त्तरि क्त । शिद्रिते । भावे-क्त । नि-
शयु पुं शी-उ । श्वजगरे सर्वे अमरः । उमन् । शयुनो-
ऽप्यत्र उणादिको० ।

शय्या स्त्री शी-आधारे क्यप् । शङ्खायाम् अमरः । भावे
क्यप् । शयने श्यम्भने मेदि० । “त्रिदोषशमनी खड्गा त्वलौ
वातकफापहा । भूशय्या हृंहणी वृष्या काष्ठपट्टी तु
वातला” । “भूशय्या वातलातीव रुद्धा पित्तासनाशिनी ।
सुशय्याशयनं हृद्यं पुटिनिद्राष्टितप्रदम् । अमानिबह्वरं
दृष्यं विपरीत मतोऽन्यथा” भावप्र० । तद्भग्नविधानं
यथा “कतपादावशौचस्य भुक्त्वा सार्यं ततो गृही ।
गच्छेत् शय्यामस्फुटितामेव दारुमयीं नटप । नावि-
शालां न वै भग्नां नासनां मलिनां न च । न च
जन्तुमयीं शय्यामधिगच्छेदनास्तृताम्” । विष्णुपुं
१३३० ।

शर न० शू-अच् । १जले २वाग्ने ३दधिदुग्धसारसारे पुं
मेदि० ४इषुसाधने तृणभेदे पुं । “भद्रसङ्गः शरो
वाणस्तेजनसञ्जुवेधनः । सुप्तो सुप्रातको वाणः स्थूब-
दभः सुमेधसः । सुङ्गद्वयन्तु सधुरं त्वरं शिशिरं तथा ।
दाहृतृष्णाविसर्पौस्रमूत्रवस्यच्चिरोमजित् । दोषत्रय-
हरं दृष्यं मेखलास्त्रपयुज्यते” भावप्र० । भावे क्यप् ।
५हिंसायाम् ।

शरकाण्ड पुं इत० । शरस्तम्बे २तन्निमित्तकवाये च ।

शरज्ज न० शरात् दधिदुग्धसारात् जायते जन-ड । १चैवङ्ग-
वीने हेमच० शरवणे जाते शर्कार्तिकेये पुं । अग्नि-
कुमारशब्दे ५४४० दृश्यम् ।

शरजम्बन् पुं शरवणे जन्म यश्च । कार्तिकेये अमरः ।

शरट् पुं शू-अटन् । शकलासि अमरः २कुम्भशाके च भरतः

शरत् न० शू-ल्यट् । शृष्टे २रक्तके अमरः । शरत्तये ४मघे